

مرکز مجاز امام صادق علیه السلام

سیوطی

جلسه (۱۷۵) ۷۱

استاد: وافی یزدی

موضوع: تصغیر

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

تعریف: اسم مصغّر اسمی است که بر حقارت و کوچکی مکبّر خود دلالت دارد. مانند: رُجَیل (مرد کوچک) که مصغّر رَجُل (مرد) می باشد. البته برای اظهار ترحم و شفقت هم می آید.

مشهورترین قواعد تصغیر:

- مصغر کلمه سه حرفی بر وزن (فُعَیل) می آید. مانند: رَجُل - رُجَیل.
- مصغّر کلمه چهار حرفی بر وزن (فُعَیَل) می آید. مانند: درهم که دُرَیْهَم می شود.
- وزن های دیگر اسم مصغر عبارتند از: فُعَیْلَة، فُعَیْلَان مانند: رُهِیْرَة، سُکَیْرَان
- در تصغیر اسم فاعل ثلاثی مجرد (الف) قلب به (واو) می گردد. مانند: ناصر - نوْبَصر.
- الف مقصوره در تصغیر به (یاء) بدل می شود و در یاء وزن فعیل ادغام می شود. مانند: عصا - عَصَیّ.
- در اسم مرکب فقط جزء اول مصغر می شود. مانند: عبد الله - عُبَیْد الله.
- الف ممدوده در تصغیر تغییر نمی کند. مانند: حَمَراء - حُمَیراء
- نسبت به اسمائی که از چهار حرف بیشتر است، حذف هایی که در منتهی الجموع بود، در تصغیر نیز جاری است.
- در صورتی که اسم، تاء تانیث یا الف تانیث داشته باشد، حرف ماقبل اخر به جای کسره، فتحه داده می شود.
- الف ممدوده تانیث و تاء تانیث، یاء نسب، جزء دوم مرکب مزجی، الف و نون زانده (به شرطی که قبلش چهار حرف باشد) و علامت های تشبیه و جمع، به عنوان حروف اصلی محسوب نمی شود، لذا اگر هم از چهار حرف بیشتر شد، آنها حذف نمی شود.
- الف مقصوره تانیث در بیشتر از چهار حرفی ها اگر قبلش حرف لین نباشد، حذف می شود.